evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ŘECKÉ ARCHAICKÉ SOCHAŘSTVÍ

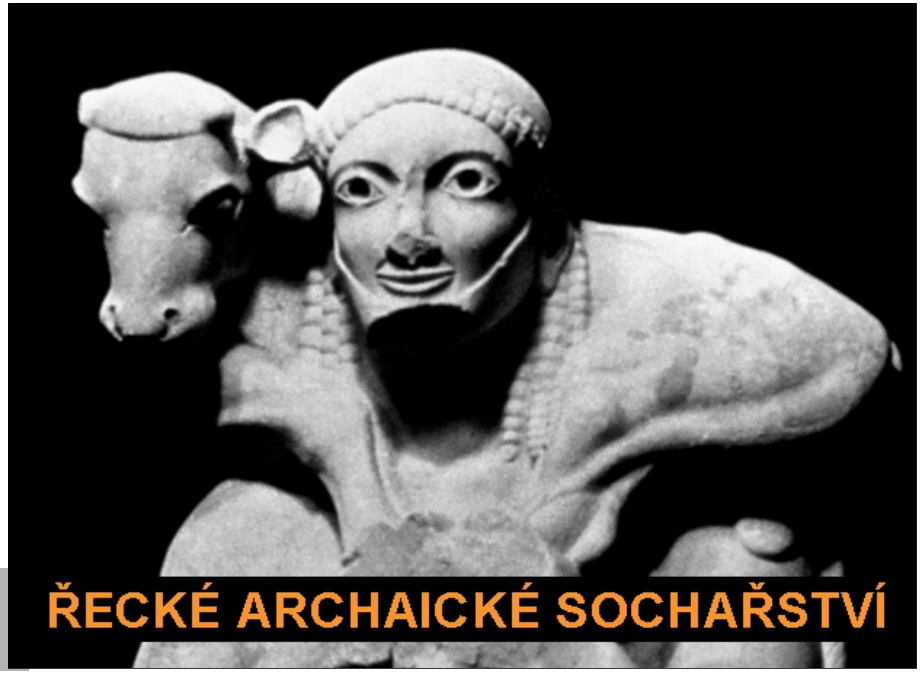

VY_32_INOVACE_DVK1208

- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Antické umění
- Předmět: DVK / 1. ročník
- Anotace: Obrazová prezentace vývoje řeckého archaického sochařství

- **Monumentální sochařství**

- Ve 2. pol. 7. stol. př. n.l. se zpočátku v úzké návaznosti na architekturu (***sochařská výzdoba chrámů***: reliéfy na metopách a štítech staveb v dórském řádu, reliéfní a poloplastické vlysy iónských staveb, akrotéria na vrcholu nebo nárožích střešních štítů), zrodilo ***monumentální řecké sochařství***, aby se pak v průběhu následujícího 6. stol. př. n.l. a tudíž ještě v archaickém období rozvinulo v relativně ***samostatný umělecký obor*** (k drobným plastikám postupně přibývaly kultovní sochy, exvota a náhrobky větších rozměrů a časem i kolosální sochy), který pak dosáhl svého vrcholu v následujícím klasickém období, zejména v 5. stol. př. n.l.

- Předchůdcem kultovní sochy bylo tzv. ***xoanon***, dřevěná (kůl nebo prkno se schematicky naznačenou hlavou) nebo řidčeji kamenná jednopohledová (frontální) "modla", primitivní idol oblékaný do kultovních oděvů. V některých případech se na dřevěné jádro připojovaly jednotlivé díly z tepaného plechu, prazáklad pozdějšího ***používání kovu jako sochařského materiálu***.

- V nejstarším archaickém sochařství 7. stol. př. n.l. se vydělil tzv. ***daidalský proud*** nazvaný podle mýtického sochaře, stavitele a vynálezce Daidala (údajně vytvářel sochy tak živé, že se musely uvazovat, aby neutekly).

- **Kúros a koré**
- Nejcharakterističtějšími monumentálními sochařskými výtvory vlastního archaického období se staly ***sochy nahých mladých mužů*** (***kúros***, pl. kúroi) a ***oblečených mladých žen***, resp. dívek (***koré***).

- Od začátku 6. stol. př. n.l. se snaží sochaři ztělesnit původně aristokratický, později všech svobodných občanů se týkající ideál ***kalokagathie*** (krásy a dobra, fyzické zdatnosti spojené se základním vzděláním, vč. múzického), jehož smyslem bylo vychovat dokonalého občana a dobře vycvičeného bojovníka.

- Kúroi mohly být neportrétními sochami atletů, stejně jako náhrobními a votivními sochami, příp. sochami bohů, zvl. Apollóna.

- Jejich ženským protějškem byly oblečené dívčí sochy koré, které byly vykopány především ze sutin na athénské Akropoli, když byly zdejší destruované stavby nahrazeny v klasickém Periklově období novými stavbami.

- **Originály a kopie**

- ***Paradoxně se nám tak zachovaly originály archaických soch, zatímco mnohé slavné sochy klasického období, zejména bronzové, známe převážně z kopií zhotovených navíc z nepůvodního materiálu***.

- **Archaický úsměv**

- Příznačný pro vzhled soch z období počátků řecké monumentální skulptury je jejich strnulý a blazeovaný ***"archaický úsměv".***

- **Řecké sochařství a lidské tělo**

- Jestliže v 7. stol. př. n.l. bylo řecké archaické umění ovlivňováno Orientem a zejména Egyptem (i v tomto oboru lze právem konstatovat orientalizující tendence), v 6. stol. př. n.l. si již počínalo zcela samostatně. Jeho tématem bylo ***lidské tělo*** (fyzický vzhled mladého atleta, jemuž byly ještě dlouhou dobu přizpůsobována i rysy mladých žen), své náměty čerpalo z mytologie.

http://athena.zcu.cz/kurzy/dum1/000/HTML/44/text.htm

Monumentální sochařství

- Ve 2. pol. 7. stol. př. n.l. se zpočátku v úzké návaznosti na architekturu (***sochařská výzdoba chrámů***: reliéfy na metopách a štítech staveb v dórském řádu, reliéfní a poloplastické vlysy iónských staveb, akrotéria na vrcholu nebo nárožích střešních štítů), zrodilo ***monumentální řecké sochařství***, aby se pak v průběhu následujícího 6. stol. př. n.l. a tudíž ještě v archaickém období rozvinulo v relativně ***samostatný umělecký obor*** (k drobným plastikám postupně přibývaly kultovní sochy, exvota a náhrobky větších rozměrů a časem i kolosální sochy), který pak dosáhl svého vrcholu v následujícím klasickém období, zejména v 5. stol. př. n.l.

- Předchůdcem kultovní sochy bylo tzv. ***xoanon***, dřevěná (kůl nebo prkno se schematicky naznačenou hlavou) nebo řidčeji kamenná jednopohledová (frontální) "modla", primitivní idol oblékaný do kultovních oděvů. V některých případech se na dřevěné jádro připojovaly jednotlivé díly z tepaného plechu, prazáklad pozdějšího ***používání kovu jako sochařského materiálu***.

- V nejstarším archaickém sochařství 7. stol. př. n.l. se vydělil tzv. ***daidalský proud*** nazvaný podle mýtického sochaře, stavitele a vynálezce Daidala (údajně vytvářel sochy tak živé, že se musely uvazovat, aby neutekly).

- **Kúros a koré**
- Nejcharakterističtějšími monumentálními sochařskými výtvory vlastního archaického období se staly ***sochy nahých mladých mužů*** (***kúros***, pl. kúroi) a ***oblečených mladých žen***, resp. dívek (***koré***).

- Od začátku 6. stol. př. n.l. se snaží sochaři ztělesnit původně aristokratický, později všech svobodných občanů se týkající ideál ***kalokagathie*** (krásy a dobra, fyzické zdatnosti spojené se základním vzděláním, vč. múzického), jehož smyslem bylo vychovat dokonalého občana a dobře vycvičeného bojovníka.

- Kúroi mohly být neportrétními sochami atletů, stejně jako náhrobními a votivními sochami, příp. sochami bohů, zvl. Apollóna.

- Jejich ženským protějškem byly oblečené dívčí sochy koré, které byly vykopány především ze sutin na athénské Akropoli, když byly zdejší destruované stavby nahrazeny v klasickém Periklově období novými stavbami.

http://athena.zcu.cz/kurzy/dum1/000/HTML/44/text.htm

A **xoanon** to carve or scrape [wood] was an Archaic wooden cult image of Ancient Greece.

An archaic ceramic *daidala* of Athena Glaukopis ("owl-faced" Athena),

ARCHAICKÉ SOCHAŘSTVÍ

ca. 700 - 500 BC

2 typy figurálních votivních soch
Koré – ženská oblečená socha
Kúros – nahá socha atleta, Apollóna

- frontálnost
- strnulost
- stylizace (idealizace) nahého těla
- příznačné nakročení
- archaický úsměv

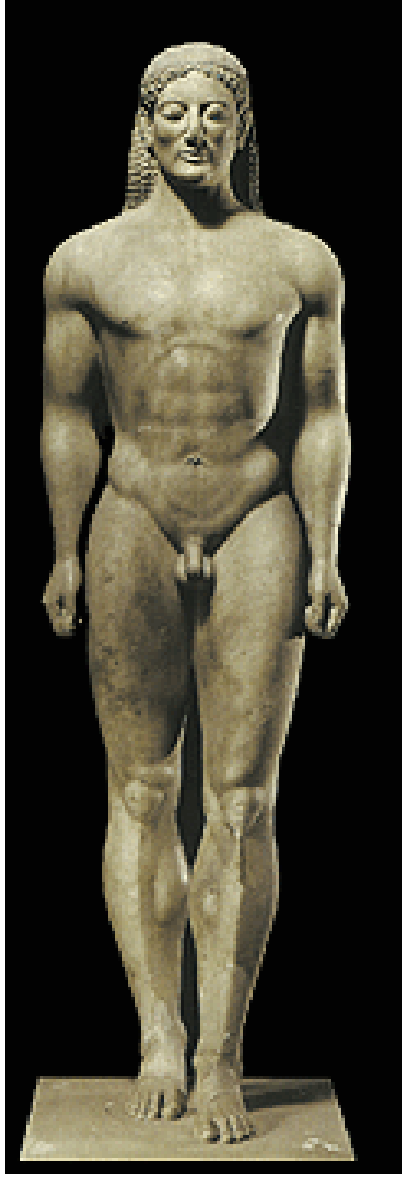

Lady of Auxerre
640 - 630 př.n.l.
(orientalizující obd.)

Paplos Kore
ca. 530 B.C.

Kore from Chios (?)
ca. 510 B.C.

The 'Auxerre goddess'
c. 640 - 630 B.C.

The 'Berlin Kore'
c. 570 - 560

The 'Paplos Kore'
c. 530

Kore
c. 500

Kore
c. 480

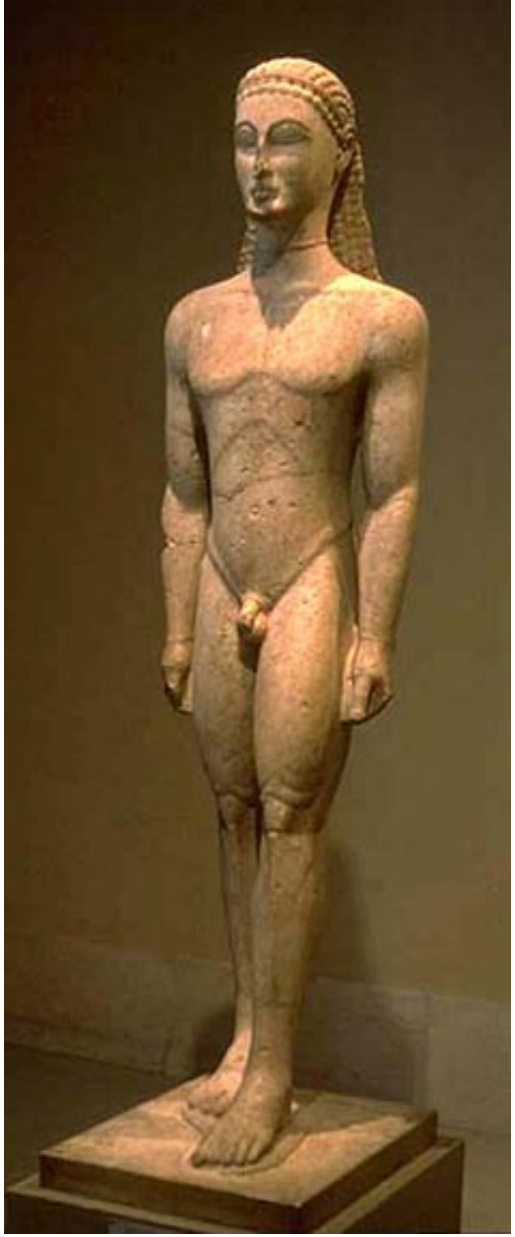

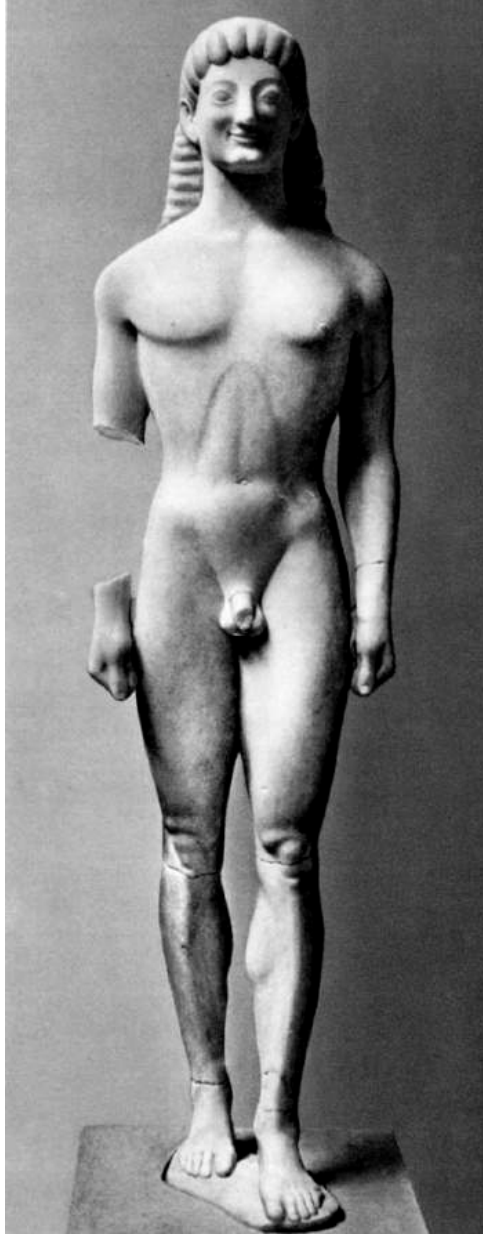

Kuros
ca. 600 BC

Apollon z Tenea
Ca. 550 BC

Kúros Tenejský, mramor z doby kolem -560. Z pohřebiště antického města Tenea (u Athikia, mezi Korinthem a Mykénami) na Peloponnésu. (München, Glyptothek, Inv. N. 168)

Kuros z Volomandry

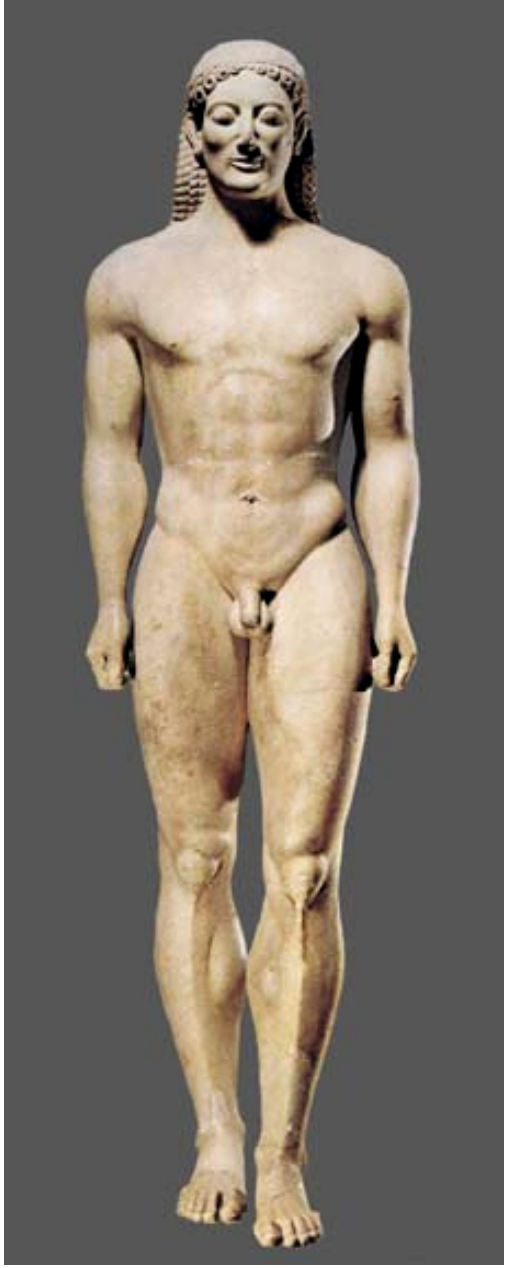

Kuros z Anavysos
540 BC

Jinoch nesoucí tele
(Moschophoros) 560 BC

Anavyssos Kouros, ca. 530 BC.

Calf-bearer **(Moschophoros) from the Athenian Akropolisca. 560 BC**

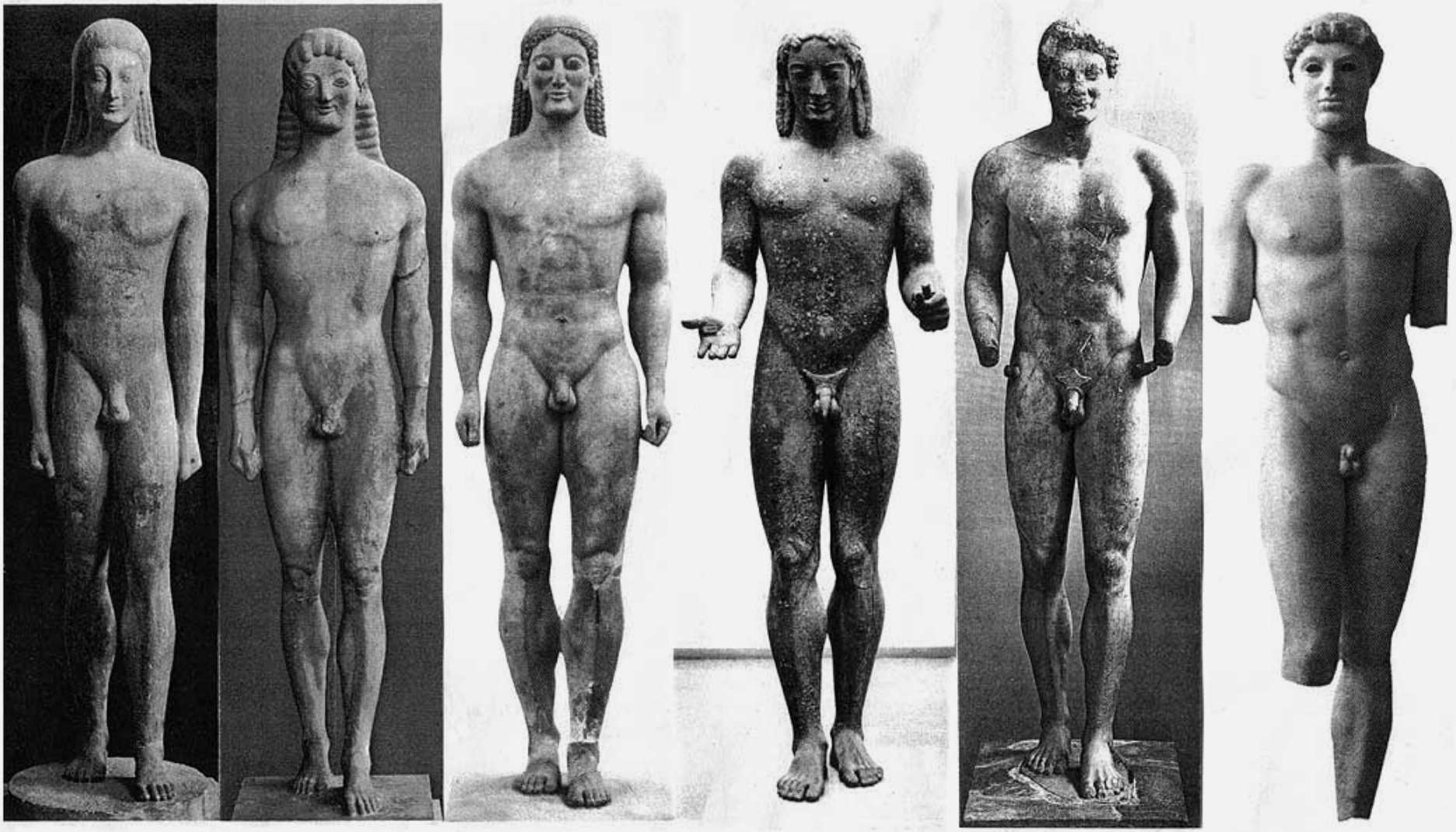
Kouros of Melos
Kouros of Tenea
Kouros of Anavysos
Piraeus Apollo
Kouros for Aristodikos
Kritian Boy
570-560
550
540-530
530-520
510-500
500-480

Archaické sochařství spojené s architekturou

Artemidin chrám v Kerkýře (Korfu)

První a zároveň jeden z největších řeckých kamenných chrámů archaického období. Bohužel se z tohoto okolo r. 590 př. n. l. vybudovaného Artemidina chrámu nedochovalo. Nejdůležitějším nálezem nejenom tohoto chrámu, ale ostrova vůbec, je nález západního štítu, nazývaného též **Gorgo** podle Gorgo medusy, ústřední postavy této skulptury.

Štít na průčelí chrámu na Korfu, zdobí rozsáhlá kompozice, která přináší figurální výjevy z řecké mytologie. Obrovská **Gorgona** ve středu štítu, střežená po obou stranách dvěma spícími pantery zde jistě plní svou funkci ochránkyně místa. Mezi Medúzu a pantery jsou vsunuty ještě dvě bytosti, které se podle řecké mytologie zrodily z krve jejího těla zbaveného hlavy: okřídlený kůň Pégasos a Chrýsaór, čistě lidská postava zobrazená vpravo. V rozích se objevují dva výjevy z boje bohů proti Gigantům, *tzv. gigantomachie*, která se napříště stane jedním z velkých námětů monumentálního sochařství.

Západní tympanon Artemisia, obří Gorgóneion

pozdně archaická práce z Kerkýry. Archeol. museum Korfu.

Strašlivá Gorgó milenka Poseidónova. Přepásána je hady, podobné povahy je taky její účes

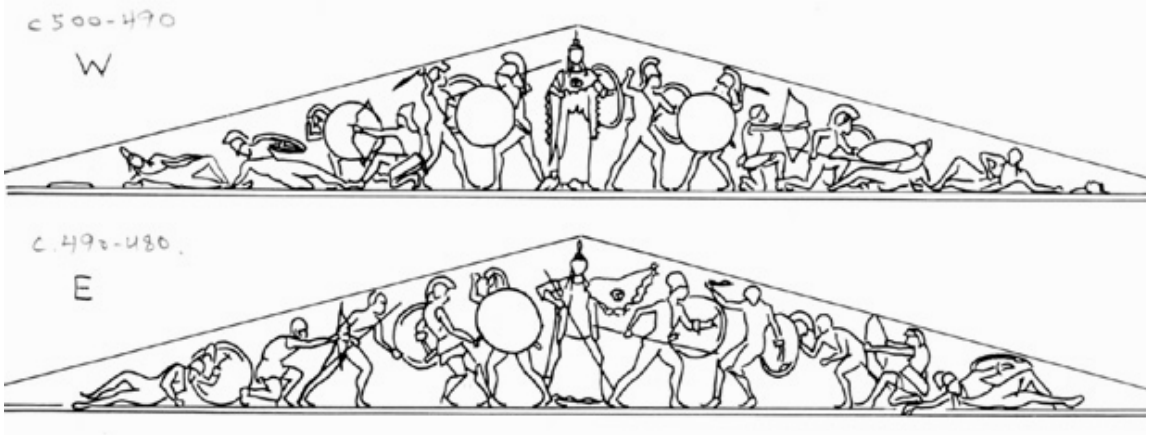

figure of West and East pediment
Temple of Aphaia Aegina
ca. 500-490 B.C.E.

figure of East pediment
Temple of Aphaia, Aegina
ca. 500-490 B.C.

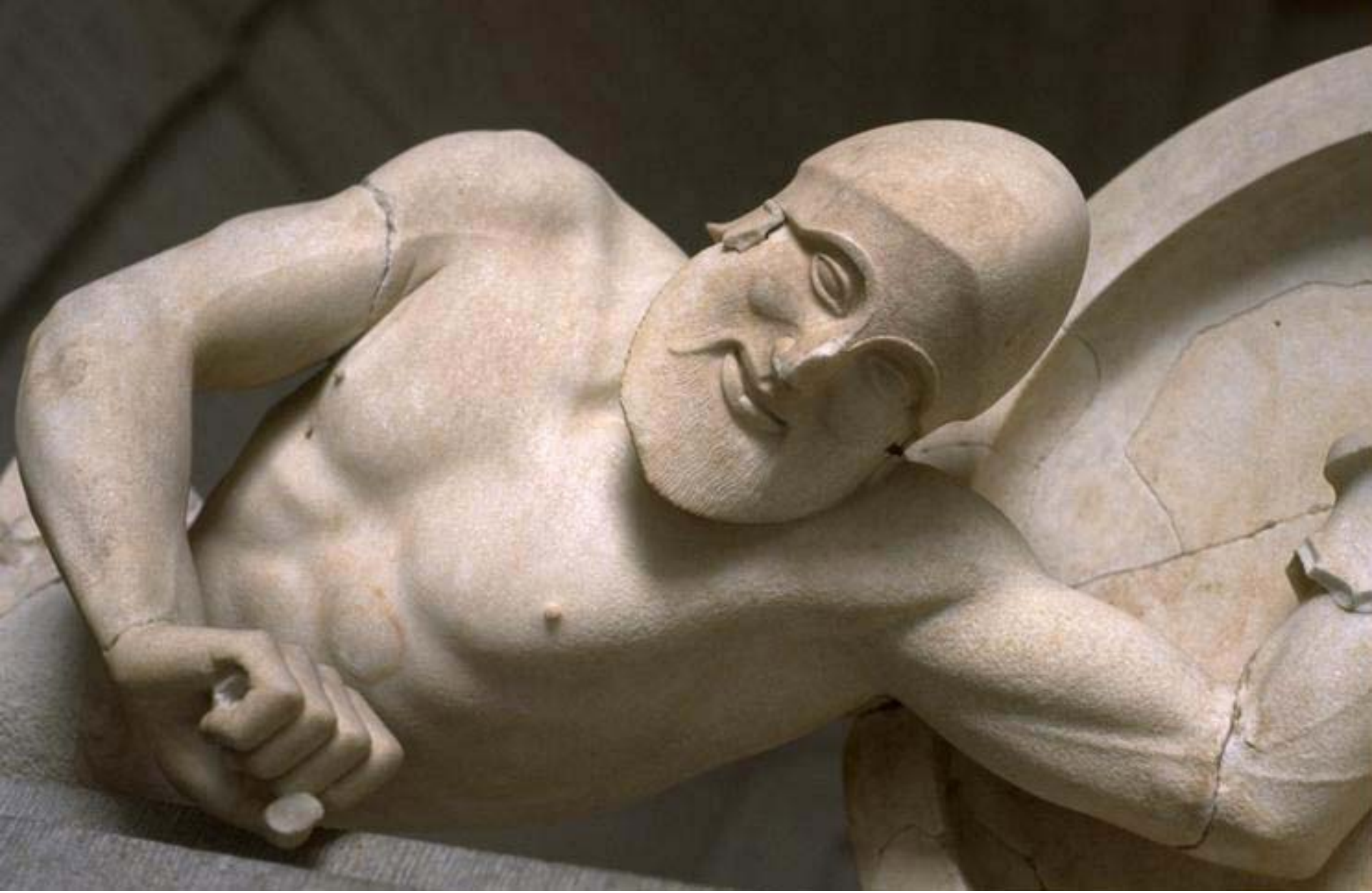

Dying Warrior: detail of figure from left angle of **East pediment Temple of Aphaia**, **Aegina**, ca. **500- 490 B.C.E**.

Zdroje:

PIOJAN, José. ***Dějiny umění 1***, 1. vyd. Praha: Odeon, 1977. ISBN: 80-7176-765-4
kol. ***Ilustrované dějiny světa - Úsvit civilizací***, 2. vyd. Bratislava: Gemini, 1993. ISBN: 80-7161-016-X
kol. ***Encyklopedie starověkého světa***, 1. vyd.Praha: Perfekt, 2004. ISBN: 80-8046-269-0
AUGUSTA, Pavel. a HONZÁK, František. ***Jak se žilo ve starověku,*** 1. vyd. Praha: Albatros,1989

Internetové zdroje:

- **http://cs.wikipedia.org**
- **http://commons.wikimedia.org/**
- **http://en.wikipedia.org/wiki/File:Kouros_anavissos.jpg**
- **http://it.wikipedia.org/wiki/Moschophoros**
- **http://www.fysis.cz/Ob/60ANTIKA/10Sochy/10arch/20kouroi/index.htm**
- **http://www.fysis.cz/m/20D/MGlypt/01_arch/ipage00009.htm**
- **http://www.studyblue.com/notes/note/n/art-history-quiz/deck/112678**
- **http://2.bp.blogspot.com/-lrTJmlEXJFM/TIJYUFL9GWI/AAAAAAAAADA/5HrdipJXQW0/s1600/q3879239.jpg**
- **http://aiweiwei92.blogspot.cz/2012_01_01_archive.html**
- **http://www.fysis.cz/Ob/60ANTIKA/10Sochy/10arch/60tymp/ipage00037.htm**
- **http://www.sandrashaw.com/AH1L15.htm**
- **http://www.utexas.edu/courses/introtogreece/lect9/img7mschphdet.html**
- **http://ancientrome.ru/art/artworken/img.htm?id=2779**
- **http://sh.wikipedia.org/wiki/Datoteka:NAMA_129_Athena_Varvakeion_4.JPG**